
FOLKETINGET

Uddannelsesudvalget

Til: Udvalgets medlemmer og stedfortrædere

Dato: 4. november 2009

Resumé af studietur til Finland

Vedlagt resumé af Uddannelsesudvalget studietur til Finland vedr. den finske folkeskole og læreruddannelse. Resuméet svarer til det tidligere omdelte udkast.

Resuméet bliver nu sendt til Folketingets Præsidium til orientering og lagt ud på Folketingets hjemmeside.

Med venlig hilsen

Jørgen Nielsen,
Udvalgssekretær

Resumé

Uddannelsesudvalget studietur til Finland vedr. finske folkeskole og læreruddannelse

Formål og deltagere

Folketingets Uddannelsesudvalg besøgte Finland 29. september til 1. oktober 2009. Formålet med studiebesøget var at studere den finske folkeskole og læreruddannelse. Studiebesøget skulle ses på baggrund af, at det finske skolesystem og uddannelsessystem i de seneste år har modtaget fornemme bedømmelser i internationale undersøgelser, herunder bl.a. PISA-undersøgelserne. PISA er undersøgelser foretaget af OECD, som sammenligner unges kompetencer i en række fag i en række lande.

Dette resumé beskriver nogle hovedtræk fra studieturen. For mere specifikke informationer om det finske skole- og uddannelsessystem og PISA-resultater m.m. henvises til det materiale, som fremgår af bilag 1. Program for studieturen er omdelt på UDU, 2008-09 – bilag 443.

Fra Uddannelsesudvalget deltog: Næstformand Marlene Harpsøe (DF), Annette Winther Christiansen (V), Peter Juel Jensen (V), Leif Lahn Jensen (S), Pernille Vigsø Bagge (SF), Anne Marie Geisler Andersen (RV), Villum Christensen (LA), udvalgssekretær Jørgen Nielsen og udvalgsass. Signe Draabe Bruunsgaard.

Fra Undervisningsministeriet deltog afdelingschef Peter Grønnegaard, kontorchef Oluf Engberg og kontorchef Troels Briendal.

Formøde med Frans Ørsted Andersen, DPU

Udvalget afholdt forud for studieturen et møde med adjunkt ph.d. Frans Ørsted Andersen, DPU, Aarhus Universitet. Frans Ørsted Andersen har forsket i det finske skolesystem og herunder sammenlignet danske og finske skoler. Frans Ørsted Andersen har senest udgivet artiklen: Danske og finske PISA-resultater i et komparativt, kvalitativt perspektiv – med en specialpædagogisk vinkel (Kan den finske PISA-succes til dels forklares ud fra en række skolehverdagsdetaljer, der især gavner de svageste elever?).

Frans Ørsted Andersen henviste på mødet bl.a. til, at Finland sammenlignet med de andre nordiske lande ikke adskiller sig væsentligt i PISA-resultaterne,

hvis man alene i ser på de ca. 75 pct. normale, velfungerende elever. Men når det drejer sig om den sidste fjerdedel, skiller Finland sig markant ud. De er bedre til at få de svage med. De nordiske landes folkeskoler ligger tæt på hinanden, og det gør det lettere at lære af hinanden. Finland har en række velfungerende ordninger, som kan være anvendelige i de andre nordiske lande.

Frans Ørsted Andersen pegede som væsentlige ordninger i Finland bl.a. på, at de finske skoleledere i forhold til de danske i højere grad har tid til pædagogisk og personalemæssig ledelse, klasserumsledelse med faste rammer, struktur og regler, og en stærk evalueringskultur. I de finske folkeskoler benytter man sig af undervisningsassistenter, som normalt har en 1-årig uddannelse, og en morfarordning, hvor pensionerede lærere deltager i undervisningen på frivillig ulønnet basis. Andre væsentlige elementer i den finske folkeskole er, at undervisningsmaterialet og elevernes fysiske sundhed (sund og gratis skolemad og frikvarterer) har høj prioritet.

Frans Ørsted Andersen nævnte endvidere som en af grundene til den finske succes, at de finske lærere, som har en 5-årig uddannelse bag sig, er meget veluddannede. Der er et meget stort rekrutteringsgrundlag, og det er meget anerkendt at være lærer i Finland.

Møde med The Finnish National Board of Education

Udvalget afholdt under studieturen et møde med Leo Pahkin, The Finnish National Board of Education. Leo Pahkin gav udvalget en grundig introduktion til det finske uddannelsessystem. Finland har mange små skoler (gennemsnitlig ca. 150 elever pr. skole), og der er i forhold til andre lande meget lidt forskel på skolerne. Finland har to officielle sprog (finsk og svensk), og de svensktalende finner har egne skoler. Finland bruger færre ressourcer på skolen end OECD-landene i gennemsnit.

Leo Pahkin oplyste bl.a., at den finske uddannelsespolitik grundlæggende bygger på 5 hjørneste:ne:

- En kontinuerlig og langsigtet konsensuspolitik
- Et bredt engagement til en vision om et vidensbaseret samfund
- Lighed i uddannelsen – vidtfavnende gratis skoler herunder gratis bøger, måltider, transport, sundhedspleje og en velorganiseret og effektiv specialundervisning
- Delegation af beslutningskompetence og ansvar til lokalt niveau, herunder til at fastsætte undervisningsplaner og foretage målinger og bruge disse til at evaluere uddannelsespolitikken
- En tillidskultur uden inspektioner og nationale eksamener.

Leo Pahkin oplyste endvidere, at en analyse af PISA-resultaterne viser, at de finske elevers interesse for at læse er bemærkelsesværdig, at eleverne har en positiv attitude til matematik, og at eleverne har veludviklede læringskompetencer. Resultaterne skal også ses i lyset af, at PISA-målene i matematik og naturfag passer godt til de finske læreplaner, og at der i Finland i perioden 1996-2002 blevet lagt yderligere vægt på fagene matematik og naturfag i grundskolen.

Møde med minister for uddannelse og videnskab, Henna Virkkunen

Henna Virkkunen pegede under et møde med udvalget på veludannede finske skolelærere som den vigtigste grund til de gode finske PISA-resultater. Læreruddannelsen er topprioritet hos unge uddannelsessøgende finner, og der er mange ansøgere til uddannelsen. I år var der således ca. 6000 ansøgere til klasselæreruddannelsen, hvoraf kun ca. 800 blev optaget. Universiteterne er velfungerende, de lærerstuderende er generelt meget motiverede, og langt de fleste gennemfører studiet på de normerede 5 år. De finske lærere har stor jobtilfredshed, som bl.a. hænger sammen med, at de har stor frihed til selv at tilrettelægge undervisningen, og at lærerhvervet generelt er meget respekteret i Finland.

Henna Virkkunen pegede som udfordringer for det finske skolesystem på, at det var vigtigt at have fokus på oplæring og træning af lærerne, inden de kommer i job, og løbende efteruddannelse af lærerne. Det var endvidere svært at rekruttere skoleledere, og der var derfor behov for en indsats bl.a. i form af et nationalt program, som fokuserede på skoleledernes roller, funktioner og uddannelse. Globaliseringen influerer også på skolesystemet og stiller krav til lærerne om mobilitet og internationalt udsyn. Det er også nødvendigt fortsat at arbejde målrettet på at reducere antallet af børn og unge, som forlader skolesystemet tidligt uden uddannelse. Henna Virkkunen nævnte endvidere, at Finland kan lære af Danmark, da internationale undersøgelser viser, at danske skoleelever er gladere end finske.

Møde med Udvalget for Uddannelse og Kultur, Parlamentet

Udvalget møde under studiebesøget formanden for Udvalget for Uddannelse og Kultur, Raija Vahasalo. Raija Vahasalo pegede bl.a. på, at lighedstankegangen - herunder lige ret og mulighed for uddannelse - er meget grundlæggende i Finland og sammen med en forskningsbaseret læreruddannelse har været med til at skabe de gode finske PISA-resultater bl.a. på det område, som kaldes equity (lighed) Hun nævnte også, at det kan have betydning, at det er forholdsvis let for finner at lære at læse finsk, og at man i de finske skoler er gode til at tage vare om de svageste elever. Generelt har skolerne og lærerne stor frihed til at tilrettelægge undervisningen på grundlag af læse-

planerne. Der er ikke nationale tests i Finland eller anden national kontrol f.eks. i form af sammenligninger med skolerne - man har stor tillid til lærerne.

Raija Vahasalo pegede som relevante aktuelle indsatsområder i Finland på yderligere ressourcer til at mindske klassekvotienterne, bedre fritidsordninger og mere specialundervisning. Finland bruger allerede mange ressourcer på specialundervisning, men det er vigtigt med en tidlig indsats allerede i 1. og 2. klasse.

Møde med Undervisningsministeriet

Udvalget afholdt under studiebesøget et møde med Armi Mikkola, Undervisningsministeriet, som bl.a. orienterede udvalget om den finske læreruddannelse.

Armi Mikkola oplyste, at læreruddannelsen finder sted på alle 11 universiteter i Finland. Det relativt store antal univerister skyldes regionale hensyn. Erfaringerne viser, at mange universitetsuddannede søger deres første job tæt på sit eget universitet. Bortset fra universiteterne i Østfinland og Lapland er univeristerne rimelig store og har et godt forskningsmiljø. Der er mange ansøger til læreruddannelsen og under en femtedel af ansøgerne bliver optaget. Den første optagelsesprøve er skriftlig og fælles for alle univerister. Den anden optagelsesprøve foregår på de enkelte universiteter og kan variere fra universitet til universitet, men kan bl.a. bestå af skriftlig prøve, tests og interview. Universiteterne lægger typisk vægt på ansøgernes egnethed, motivation og interesse for lærergerningen. Optagelsesprocessen er forholdsvis dyr, men prioriteres af universiteterne. En effekt af optagelsesprocessen er bl.a., at de lærerstuderende typisk færdiggør uddannelsen på normeret tid.

Armi Mikkola oplyste endvidere, at der findes to former for læreruddannelse i Finland: en klasselæreruddannelse og en faglæreruddannelse. Klasselærerne underviser i alle fag på 1.-6. klassetrin, men pædagogik er hovedfaget under uddannelsen. Klasselæreruddannelsen varer ca. 5 år. Faglærerne underviser på 7. 9. klassetrin. Faglæreruddannelsen varer ca. 6 år. De lærerstuderendes praktikperioder afholdes primært på øvelsesskoler, som alle univerister har tilknyttet. Læreruddannelsen giver lærerne færdigheder til også at undervise andre steder end i folkeskolen og er dermed med til at skabe fleksibilitet i forhold til f.eks. små kommuner.

Armi Mikkola bemærkede, at læreruddannelsen generelt fungerer godt og får gode bedømmelser. Hun pegede som indsatsområder på faglærernes indsigt i socialpædagogiske problemstillinger, lærernes færdigheder i anvendelsen af it i undervisningen, fokus på undervisning i multikulturelle klasser/skoler og øget behov for specialundervisning. Lærerkorpset i Finland er forholdsvis

gammelt, men antallet af ansøgere til uddannelsen er så stort, at hun ikke vurderede, at der vil opstå lærermangel i Finland. Den største trussel vil være, hvis lærerhvervet position i Finland bliver ændret i negativ retning.

Møde med Undervisningssektorens Fagorganisation

Udvalget afholdt under studieturen et møde med direktør Anders Rusk, Undervisningssektorens Fagorganisation (OAJ). OAJ er den eneste lærerorganisation i Finland og organiserer over 95 pct. af alle i undervisningssektoren. OAJ er politisk uafhængig og spiller bl.a. en vigtig ekspertrolle i den uddannelsespolitiske proces.

Anders Rusk henviste til, at OECD's undersøgelser bl.a. viser, at Finland bruger mindre ressourcer på skolen end i OECD-landene i gennemsnit, at der i Finland er 1.000 undervisningstimer mindre i grundskolen end i OECD-landene i gennemsnit, og at lønomkostningerne i Finland i sammenligning med andre OECD-landene er forholdsvis lave.

Anders Rusk pegede som grunde til Finlands succes i PISA-undersøgelserne på en god læreruddannelse, lærernes høje uddannelsesniveau og høje status, et godt uddannelsessystem, som betoner lighed, og som omfatter alle, samt det grundlæggende syn på uddannelse i Finland. Det vigtigste PISA-resultat er, at skolen er lykkedes med både at opnå gode resultater og at udjævne effekterne af forskellene i elevernes socioøkonomiske baggrund – noget som man i mange lande anser for umuligt. Uddannelse ses i Finland som en nøgelfaktor til udvikling og fremgang. Uddannelse står centralt i nationale programmer. Uddannelse er konsensuspolitik, og der er en uddannelsesvenlig atmosfære og en stærk uddannelsestradition i Finland.

Anders Rusk oplyste, at de finske lærere har stor indflydelse på undervisningens indhold, valg af undervisningsmateriale, disciplin og skolens økonomi. Der er ingen nationale prøver eller test for alle i grundskolen - dog eksisterer der frivillige prøver. Der er nationale læreplaner, men der foretages ikke inspektioner af skolerne eller lærebogskontrol.

Anders Rusk bemærkede, at man i Finland skal passe på, at PISA ikke bliver et tveægget sværd, hvor man tror, at problemerne løser sig af sig selv. Det er fortsat rum til forbedringer i forhold til f.eks. utilstrækkelig støtteordninger til svage elever, regionale forskelle, forskelle på piger og drenge, børn og unge som forlader skolen for tidligt, lærernes efteruddannelse, sanering af skoler og elevernes trivsel.

Besøg til skolerne Sakarinmäki og Östersundom

Udvalget besøgte under studieturen skolerne Sakarinmäki og Östersundom. Skolerne er hhv. en finsk og en svensk skole, som er integreret i et multifunktionelt center. Skolerne blev bygget for 5 år siden og ligger i udkanten af Helsinki med gode udendørsfaciliteter. Sakarinmäki-skolen har 263 elever i alderen 7-12 år, 14 lærere, 2 specialundervisningslærere og 3 undervisningsassistenter. Östersundom Skola har 93 elever i alderen 7-12 år, 7 lærere, ½ specialundervisningslærer og 1 undervisningsassistent.

Skoleleder Kaisa Alanne, Sakarinmäki-skolen, og skoleleder Agneta Lundmark, Östersundom Skola, oplyste, at det ikke er normalt at integrere finske og svenske skoler i Finland. Men i dette tilfælde er det med succes lykkedes at forene to sprog og to kulturer under samme tag. Skolerne er opdelt, herunder er skolegården opdelt i to, men skolerne deler en række faciliteter som aula, kantine, bibliotek og musik- sløjde og idrætslokaler. Selv om der tales to sprog, søger skolerne at dele glæder og sorger, fester, begivenheder og projekter med hinanden. Fordelene herved er et multikulturelt miljø med tolerante elever og mulighed for at dele viden og erfaringer med hinanden. Der er få mandlige lærere på skolerne, hvilket er et generelt fænomen i Finland. Det kan i det hele taget være svært at få lærere til svensktalende skoler, men dette problem løses til dels ved import af lærere fra Sverige.

Udvalget fik under besøget mulighed for at overvære undervisningen i en række klasser i forskellige fag. Udvalget spiste frokost med eleverne og fik dermed mulighed for at smage på den skolemad, som eleverne dagligt får gratis.

Besøg hos Viikki læreruddannelseskole ved Helsingfors Universitet

Administrativ rektor, Jyrki Loima, gav udvalget en kort introduktion til Viikki Teacher Training School. Skolen har i alt næsten 1.000 elever i alderen 6-18 år, godt 100 lærere og 250 lærerstuderende. Skolen flyttede til den nuværende nybyggede skole i 2003. Skolen er en integreret del af Helsinki Universitet, og skolen arbejder tæt med andre afdelinger af universitet. Skolen skal udbyde læreruddannelse på højt niveau og tilbyder træningsperioder for de lærerstuderende.

Udvalget fik under besøget mulighed for at overvære undervisningen i en række klasser i forskellige fag, herunder undervisning som blev givet af lærerstuderende som led i deres uddannelse. Udvalget fik endvidere fik mulighed for at smage på den skolemad, som eleverne gratis får dagligt.

Møde med danskundervisere ved Helsinki Universitet

Udvalget afholdt under studiebesøget et møde med professor Hanna Lehti-Eklund, universitetslektor Asger Albjerg og universitetslektor Karin Guldbæk-Ahvo, Helsinki Universitet, som alle underviser i dansk, og som under mødet orienterede udvalget om danskstudiet omfang, emner og fremtid ved de finske universiteter.

Asger Albjerg oplyste bl.a., at danskunderviserne i Finland har et tæt samarbejde og udveksler pædagogiske og faglige erfaringer med hinanden. En væsentlig erfaring er, at de finsktalende studerendes niveau i svensk er faldet i de seneste år. Det gør danskundervisningen vanskeligere, da den er lagt an på som nabosprogsundervisning, dvs kundskaber i svensk. Asger Albjerg fremhævede, at danskunderviserne i Finland er med til at skabe forudsætninger for, at finner lettere kan komme i kontakt med danskere og omvendt.

Bilag

Oversigt over materiale, som deltagerne har modtaget før eller under studieturen. Materialet kan rekvireres i Udvalgssekretariatet.

- Artikel af Finn Ørsted Andersen, DPU: Danske og finske PISA-resultater i et komparativt, kvalitativt perspektiv med en specialpædagogisk vinkel
- Oversigt, som sammenligner den danske og finske læreruddannelse (Undervisningsministeriet).
- Ministry of Education policy analyses 2009: Finnish Education System in an International Comparison
- Præsentation: The Finnish Education System (Leo Pahkin, The Finnish National Board of Education)
- Præsentation: Finland och PISA – synen på PISA och vad som händer efter PISA! (Direktør Anders Rusk, OAJ)
- The Finnish Education System and PISA
- Oplæg ved universitetslektor Asger Albjerg om danskstudiets omfang, emner og fremtid ved universiteterne i Finland.

Øvrig information om det finske uddannelsessystem m.m.:

Education and Science in Finland

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Koulutus_ ja_tiede_Suomessa.html?lang=en&extra_locale=en

Education and research 2007–2012. Development Plan

http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/Koulutus_ ja_tutkimus_2007_2012._Kehittamisuunnitelma?lang=fi&extra_locale=en

PISA06 Finland

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2008/liitteet/opm44.pdf?lang=en>